

O Raoulu Wallenbergu

»Raoul Wallenberg, potomec švedske trgovske družine, je v madžarsko prestolnico prispel po nemški okupaciji Madžarske, in sicer julija 1944, štiri mesece po tem, ko so nemške čete vkorakale v državo, in ravno v trenutku, ko je dal regent Miklós Horthy pod pritiskom mednarodne javnosti in cerkve zaustaviti deportacijo Judov. Začasno izboljšanje političnega ozračja je bilo ugodno za reševanje človeških življenj, pri katerem je nemudoma začel sodelovati tudi švedski diplomat. Že avgusta je izdal 4500 zaščitnih potnih listov in prepričal madžarske oblasti, da so jih sprejele kot »družinske dokumente«, tako da je vsak izdani dokument rešil življenja več oseb. Wallenberg je od začetka uspešno sodeloval z rdečim križem, diplomati nevtralnih držav in svojimi madžarskimi pomočniki. Čeprav se je položaj na Madžarskem po Horthyjevem neuspešnem poskusu izstopiti iz vojne in državnim udarom Stranke suličastega križa dramatično spremenil, reševalci – med njimi tudi vedno pomembnejši Raoul Wallenberg – niso obupali: še naprej so reševali življenja desetisočev, ki so bili v neprestani nevarnosti, ob čemer so pogosto tvegali tudi lastna življenja. Wallenberg pa se med reševanjem ljudi pred nacisti ni zavedal, da bo že v nekaj tednih postal žrtev nekega drugega zatiralskega režima. 17. januarja 1945 so ga namreč sovjetske čete odpeljale v Sovjetsko zvezo, odkoder se ni nikdar vrnil.

Raoul Wallenberg je simbol vseh madžarskih in evropskih reševalcev tistega časa. »Človek v času nečlovečnosti«, ki se je boril proti grozotam holokavsta. Madžarska tega požrtvovalnega švedskega diplomata visoko spoštuje in ceni, zato je Vlada Madžarske ob 100. obletnici njegovega rojstva leto 2012 imenovala za Wallenbergovo leto in ustanovila spominski odbor. S tem smo se želeli pokloniti tej veliki osebnosti, pa tudi spominu na vse tiste, ki so skupaj z njim ali podobno kot on v obdobju nečlovečnosti zatiralskih režimov reševali človeška življenja. Obletnica je dobra priložnost za to, da ponovimo nauke preteklosti, da v njihovi luči na novo ocenimo težave, s katerimi se soočamo na področju človekovih pravic in manjšin, ter da nagovorimo mlade generacije in se skupaj z njimi spopademo s prihodnostjo.

Med prireditvami, ki potekajo med Wallenbergovim letom, bo Madžarska predstavila Raoula Wallenberga, tega velikega diplomata in moža, njegove pomočnike na Madžarskem, pogoje, v katerih je reševanje potekalo, in nevarnosti izključevanja in diskriminacije. S tem želimo opozoriti na to, kako pomembno je varovati človekove pravice in se pogumno boriti za svoje vrednote. Dogodki preteklosti, njihovi nauki za sedanjost in njihov vpliv na sodobnost bodo leta 2012 skozi številne razstave, konference, koncerte, tekmovanja, srečanja s pričami in madžarskimi »pravičniki med narodi« za vse generacije in vse obiskovalce postali še otipljivejši.«

Zsolt Németh
predsednik Wallenbergovega spominskega odbora